

STORTINGET

Innst. 191 S

(2024–2025)

Innstilling til Stortinget
fra energi- og miljøkomiteen

Dokument 8:40 S (2024–2025)

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Erlend Wiborg, Morten Wold, Himanshu Gulati, Silje Hjemdal, Terje Halleland, Sylvi Listhaug, Bård Hoksrud, Hans Andreas Limi og Marius Arion Nilsen om mer vannkraft – grunnsteinen i Norges energiforsyning

Til Stortinget

Bakgrunn

I dokumentet fremmes følgende forslag:

- Stortinget ber regjeringen fremme sak for Stortinget med en kartlegging av potensialet for vannkraft i Norge, med plan for oppgradering og utvidelse av eksisterende vannkraftverk, samt for realisering av potensialet for nye større og mindre vannkraftprosjekter.
- Stortinget ber regjeringen utrede en forutsigbar og forbedret skattemodell med rammevilkår som stimulerer til økte investeringer i vannkraft, deriblant også vurdere om heving av innslagspunktet for grunnrentebeskatning har potensial til å utløse økt kraftproduksjon i eksisterende og nye vannkraftverk.
- Stortinget ber regjeringen se på kostnadsmodeller for nettilknytning og anleggsbidrag – hvor samfunnsøkonomiske hensyn som desentralisert kraftproduksjon og forsyningsikkerhet også vektlegges – med formål om å finne modeller som muliggjør flere vannkraftprosjekter.

- Stortinget ber regjeringen stille krav om økt saksbehandlingsskapasitet, redusert saksbehandlingstid og enklere prosesser for vannkraftprosjekter hos NVE, instruere NVE til å prioritere nye vannkraftprosjekter, både små- og storkraft, samt prioritere ned eller sette på pause vilkårsrevisjoner, for mer effektive søknads- og konsesjonsprosesser.
- Stortinget ber regjeringen fremskynde prosessen med å gjennomgå planer for vernede vassdrag og utrede muligheten for skånsom utbygging av kraftproduksjon, spesielt i sammenhenger hvor det kombineres med flom-dempende tiltak.
- Stortinget ber regjeringen tilrettelegge for at kraftelskaper skal ha mulighet til å søke om utbygging av vannkraft i vernede vassdrag hvor de har identifisert at man kan øke produksjonen av kraft uten at det går på særlig bekostning av natur- og miljøhensyn.
- Stortinget ber regjeringen heve grensen for kraftutbygging i sideelver til vernede vassdrag fra 1 MW, opp til 10 MW, slik at produksjonen er styrt av de reelle virkningene på verneverdiene, og slik at småkraften kan ha større flomdempende effekt.»

Det vises til dokumentet for nærmere redegjørelse for forslagene.

Sakens dokumenter er tilgjengelige på sakssiden på stortinget.no.

Komiteens behandling

Komiteen har i brev av 15. januar 2025 til Energidepartementet ved statsråd Terje Aasland bedt om en vurdering av forslaget. Statsrådets uttalelse følger av

vedlagte brev av 24. januar 2025. Komiteen har invitert til og mottatt 3 skriftlige høringsinnspill i saken.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemene frå Arbeidarpartiet, Mani Hussaini, leiaren Ingvild Kjerkol, Stein Erik Lauvås, Linda Monsen Merkesdal og Sigurd Kvammen Rafaelsen, frå Høyre, Jan Tore Sanner, Michael Tetzschner, Bård Ludvig Thorheim og Ove Trellevik, frå Senterpartiet, Marit Arnstad, Lisa Marie Ness Klunghland og Gro-Anita Mykjåland, frå Framstegspartiet, Terje Halleland og Marius Arion Nilsen, frå Sosialistisk Venstreparti, Lars Haltbrekken, frå Raudt, Sofie Marhaug, frå Venstre, Ola Elvestuen, frå Miljøpartiet Dei Grøne, Kristoffer Robin Haug, og frå Kristeleg Folkeparti, Kjell Ingolf Ropstad, syner til Dokument 8:40 S (2024–2025) om mer vannkraft – grunnsteinen i Norges energiforsyning, der forslagsstillarane ønskjer ei auka satsing på vasskraft i Noreg. Forslagsstillarane peikar på moglegheitene for auka vasskraftproduksjon gjennom oppgradering av eksisterande anlegg og utbygging av nye prosjekt, saksbehandlinga i forvaltninga, og føresegner for verna vassdrag. Forslaga reiser spørsmål som krev vurderingar i lys av framtidig energibehov, forsyningstryggleik og omsyn til miljøet.

Komiteen syner til at Noreg står overfor eit aukande kraftbehov, og at vasskrafta har vore og vil halde fram med å vere ein sentral del av kraftsystemet. Vasskrafta er ein fornybar og regulerbar ressurs som har skapt store verdiar for Noreg. I dag står vasskraft for 88 pst. av den norske normalårsproduksjonen, tilsvarende om lag 137 TWh. Ein stor del av det realistiske vasskraftpotensialet i Noreg er alt bygd ut, men NVE estimerer at det finst eit teknisk-økonomisk potensial utanfor verna vassdrag på 23 TWh (NVE faktaark nr. 6/2020). Prosjekt for opprusting og utviding er viktige for å vidareutvikle vasskrafta i tråd med behova i kraftsystemet, og bidraget frå den regulerbare vasskrafta vert stadig viktigare i takt med at delen ikkje-regulerbar kraftproduksjon aukar både i Noreg og våre naboland.

Komiteen syner til at det er viktig å sikre ei føreseieleg energiforsyning for hushald og næringsliv. Det vert understreka at balansen mellom omsynet til naturen og kraftproduksjon er viktig, og at utbyggingar må vurderast på ein effektiv og grundig måte.

Komiteen syner til svarbrev frå statsråd Terje Aasland til energi- og miljøkomiteen, datert 24. januar 2025, som ligg vedlagt denne innstillinga.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti mener Norge trenger tilgang på mer rimelig, fornybar og regulerbar kraft i årene som kommer. Ifølge mange analysebyråer og statlige etater styrer Norge mot framtidig kraftunderskudd. Samtidig virker energidiskusjonen å være låst til alternative og subsidiekrevende energiformer.

Disse medlemmer ønsker en vesentlig økt satsing på vannkraft – et felt Norge har utviklet og foredlet kompetansen på i over 100 år. Vannkraft er et område hvor Norge har naturgitte forutsetninger mange steder, og det er derfor en stor del av puslespillet for realistisk og langsiktig energi- og klimapolitikk for landet. Smart bruk av vannkraft sparer natur, øker forsyningssikkerheten, øker samfunnsnyttene og ivaretar konkurransefortrinn.

Vannkraft sørger i dag for rundt 87 pst. (137 TWh) av den elektriske kraften som produseres i Norge. Dette kan økes betydelig ved nye prosjekter samt utbygging og oppgradering av eksisterende vannkraftanlegg. Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) anslo i 2020 det teknisk-økonomiske potensialet for vannkraft i Norge til 216 TWh. Altså hele 79 TWh mer enn dagens produksjon. NVE estimerte videre at rundt 23 TWh i større grad var prosjekter med lavere konfliktnivåer. Videreutvikling av vannkrafts- og utbyggingsteknologi tilsier at potensialet i dag kan være enda større.

Tilgang på rimelig kraft har historisk vært et viktig gode for norske husholdninger og bedrifter og for kraftkrevende industri over hele landet. Mye av industrien og flere lokalsamfunn er bygget opp på grunnlag av tilgangen på vannkraft.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti viser til at det i dag er satt en grense på 10 MVA for når såkalte småkraftverk slipper grunnrenteskatt. Mindre kraftverk unntas grunnrentebeskatning da de ikke er like lønnsomme som større kraftverk, og antagelig ikke hadde blitt realisert uten skattefritaket. I praksis ser man nå at flere kraftverk bygges som er 9,9 MVA, som antagelig kunne vært noe større.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre og Miljøpartiet De Grønne viser til vassdrags- og energidirektør Kjetil Lunds uttalelser til NTB 11. februar om at det neppe er stort potensial for kraftutbygging i vernede vassdrag, med mindre man tar den aller mest verdifulle naturen.

Disse medlemmer understreker at mulighetene for forbedringer av miljøforholdene fortsatt må være det viktigste hensynet som skal ivaretas i arbeidet med vilkårsrevisjoner, og viser til Innst. 123 S (2024–2025), hvor Venstre, sammen med Sosialistisk Venstreparti,

Rødt og Miljøpartiet De Grønne, fremmet følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen legge til grunn at mulighetene for forbedringer av miljøforhold skal tillegges avgjørende vekt i avveiningen mellom ulike hensyn i arbeidet med vilkårsrevisjoner.»

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti viser til at det i dag kan være komplisert å beregne hvor mye et pumpekraftverk må betale i skatter og avgifter, for produksjonen fra vannet som er pumpet opp. Uklarhet rundt dette kan være til hinder for utbygging av pumpekraftverk.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen vurdere å forenkle og tydeliggjøre skatter og avgifter for pumpekraftverk, slik at flere slike kraftverk kan realiseres.»

Medlemene i komiteen frå Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre og Miljøpartiet Dei Grøne er samde med framleggsstillarane i at det er naudsynt å oppgradere og, i nokre tilfelle, utvide eksisterande vasskraft. Desse medlemene er derimot ikkje samde i at ein bør opne for store, nye utbyggingar eller for å gå laus på verna vassdrag. Slike utbyggingar vil ha store, negative miljøkonsekvensar. Ideen om at det går an å balansere desse utbyggingane med omsynet til naturen, er i beste fall naiv.

Medlemene i komiteen frå Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet Dei Grøne vil vidare understreke at effektoppgraderingar av vasskraft òg kan ha store, negative miljøkonsekvensar. Difor er det viktig at oppgraderingar blir nytta til å auke den totale kraftproduksjonen og samstundes betre miljøet i det aktuelle vassdraget eller dei aktuelle vassdraga, framfor berre å effektoppgradere ut ifrå dei kommersielle omsyna til kraftprodusentane. Kommunane får dessutan lite igjen for slike reine effektoppgraderingar i skatte kroner. Dei risikerer derimot å få endå meir øydelagd natur.

Medlemene i komiteen frå Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre og Miljøpartiet Dei Grøne fremjar følgjande forslag:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med et forslag om å ikke tillate kraftutbygging i verna vassdrag utover 1 MW».

Medlemene i komiteen frå Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Venstre fremjar følgjande forslag:

«Stortinget ber regjeringa fremje ei sak for Stortinget med ei kartlegging av potensialet for oppgradering og utviding av eksisterande vasskraftverk, med målsetting om betra miljø i dei aktuelle vassdraga.»

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet understreker at en stor hindring for økt norsk kraftproduksjon er folkelig og lokal oppslutning om kraftutbygginger, utvidelser og oppgraderinger. Et mer enn hundreårig vannkraftregime med egne regler for å ivareta de berørte lokalsamfunnene har vist seg vellykket og har ført til at vannkraftutbyggingen i stor grad har fått tilslutning fra ressursdistriktene. Den motsatte erfaringen har en de senere årene hatt rundt vindkraftsaker, med en ofte sterk lokal motstand mot utbygging. For å lykkes med energi- og klimapolitikk er det viktig at en sikrer tilslutning fra kommuner og lokalsamfunn som må avstå mer av sine naturverdier.

Disse medlemmer viser til at det er stor interesse for blant annet effektoppgraderinger og pumpekraftverk, men at dagens vannkraftregime ikke gir samfunnsmessig gunstige insentiver for mange prosjekter. Det er viktig at kraftkommuner ikke må komme dårligere ut om kraftselskaper ønsker å investere mer i vedlikehold, oppgraderinger og effekt. Kraftselskapenes og kommunenes inntekter må derfor ses i sammenheng for å sikre aksept for slike prosjekter. Energikommisjonen peker i NOU 2023:3 på at dagens vannkraftregime ikke er tilpasset de effektoppgraderingene som nå planlegges, og at det blant annet er et behov for å endre prisreglene for konsesjonskraft slik at ikke kommunene taper på oppgraderinger.

Disse medlemmer peker på at vannkraftprosjektene som vil være mest aktuelle fremover, vil være av en noe annen karakter enn den tradisjonelle vannkraften, og at skatteregimet ikke er tilpasset dette. For eksempel gir naturressursskattens innretning insentiver til ikke å bygge pumpekraftverk. Et annet eksempel er konsesjonskraftordningen, hvor reglene forutsetter en vassdragsregulering og hvor opprustnings- og utvidelsesprosjekter har vist seg å føre til høyere konsesjonskraftpris uten korresponderende konsesjonskraftmengde for vertskommunen, noe også Thema Consulting belyser i sin rapport fra 1. november 2024. Videre er det problematisk at skattesystemet favoriserer naturintensive utbygginger relativt til samfunnsøkonomisk lønnsomme effektoppgraderinger.

Disse medlemmer anerkjenner at skatteregimet for vannkraft kan ha uheldige og utilsiktede virkninger, og samtidig er komplekst der det er mange hensyn å ta. Derfor er det et behov for en helhetlig gjennomgang av skatteregimet, som belyser hvordan det bør innrettes for å motivere vannkraftprosjekter som er ønsket av samfunnet. På denne bakgrunn mener disse medlemmer at regjeringen må komme tilbake til Stortinget

get med en helhetlig gjennomgang av gjeldende skatteregime, med mål om å styrke insentivene for kraftkommuner og kraftselskap til å gjennomføre nye vannkraftprosjekter.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en helhetlig gjennomgang av gjeldende skatteregime for vannkraft, med mål om å styrke insentivene for kraftkommuner og kraftselskap til å gjennomføre nye vannkraftprosjekter.»

Medlemene i komiteen frå Sosialistisk Venstreparti og Raudt er samde med framleggsstillarane i at skattegrensa for vasskraft i nokre tilfelle kan verke vilkårleg. Løysinga på problemet er derimot ikkje å gje skattelettar som aukar insentivet til å bygge ned naturen. Det er til dømes eit stort problem at den såkalla småkrafta ikkje blir skattlagd i særleg grad. Småkrafta er heller ikkje underlagd noka form for heimfall. Bit-for-bit-nedbygging av mindre elver og vassdrag er difor særleg lønsamt. Dagens Næringsliv har avsløra (november 2022) at 250 småkraftverk er eigde frå skatteparadis. Våren 2024 kunne Europower fortelje at det utanlandske eigarskapet har auka med 50 pst. dei siste fire åra. NRK (februar 2025) har på si side dokumentert at nytteverdien til småkrafta er mykje dårlegare enn frå dei store: Frå små kraftverk får vi 6,6 GWh per elvekilometer, medan talet er 33,7 GWh frå dei store.

På denne bakgrunnen fremjar desse medlemmerne følgjande forslag:

«Stortinget ber regjeringa greie ut eit skattesystem for vasskraft der den nedre grensa for grunnrenteskatt blir erstatta med ein lineær reduksjon frå full skatt ved 15 MW til null skatt ved 0 MW. Utgreiinga skal særleg vurdere miljøkonsekvensane ved ei slik omlegging.»

«Stortinget ber regjeringa greie ut å utvide heimfallsretten til å gjelde alle vasskraftverk over 0,5 MW.»

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at Fremskrittspartiets mål for Norge er å ha en positiv kraftbalanse som fortsatt sikrer husholdningene, norske bedrifter og tradisjonell kraftkrevende industri tilgang på stabil og rimelig fornybar kraft. Stikkordene rikelig, rimelig og ren kraft er nøkkelord som beskriver Norges kraftsituasjon de siste tiår, og disse medlemmer mener energipolitikken som føres, må reflektere dette også framover. Disse medlemmer er sterkt imot en energipolitikk som ukritisk knytter Norge tettere til Europa og gjør Norge til nettoeksportør av kraft til utlandet samtidig som skyhøye strømpriser importeres tilbake. Denne situasjonen eliminerer industriens konkurransefortrinn med rimelig

kraft og fører til vedvarende høyere strømpriser for strømkundene.

Disse medlemmer viser til at det i dag er lagt betydelig vekt på at samfunnet skal elektrifiseres, uten at det blir gjort tilstrekkelig rede for hvor denne kraften skal komme fra – spesielt hvis forutsetningene om rikelig med ren og rimelig kraft skal ivaretas. Prognoser viser at kraftsituasjonen i Norge har potensial for å endre seg dramatisk de neste årene, hvis flere kraftkrevende prosjekter realiseres. Fasiten vil da bli økt strømforbruk, samtidig som det er lite ny kraftproduksjon på gang. Disse medlemmer ser på denne utviklingen med skepsis, men mener uavhengig av dette at fremtidig kraftbehov vil øke. NVEs kraftprognoser viser muligheten for en betydelig lavere kraftbalanse i 2028 enn i 2023, med en nedgang fra et overskudd på 20 TWh til 4 TWh.

Disse medlemmer viser til at vannkraften er bærebjelken i norsk kraftproduksjon og har flere fordeleler. Den er fornybar, ren og regulerbar, og den kan forsyne mange påfølgende generasjoner med rimelig energi fra lokale ressurser. Vannet kan magasineres og lagres, noe som gjør vannkraften både regulerbar, fleksibel og mer stabil enn uregulerbare produksjonsteknologier. Dette gjør også vannkraften særlig godt egnet som energikilde i de forventede fremtidige kraftsystemer, i Norge og tilknyttede markeder, hvor det planlegges med mye ny fornybar og uregulerbar kraft. Vannkraft vil her fungere som balansekraft og sørge for stabilitet og ivareta funksjonene i nettet. Balansekraft inn i kraftsystemet er ikke en uendelig ressurs, og må håndteres og ikke minst prissettes i henhold til dette.

Disse medlemmer viser til en rapport utarbeidet av Multiconsult, som viser at forsikringsutbetalinger etter flom har firedoblet seg i Norge etter 2010, og at regulerte kraftverk bidrar til å redusere flomskader med store summer hvert år. I tillegg til å være både miljøvennlig og fornybar kan vannkraftverk med vannmagasiner bidra til at man unngår flomskader i perioder med ekstraordinær vannføring i vassdrag. Stortinget har siden 1970-tallet vedtatt verneplaner for vassdrag. Vernet gjelder først og fremst mot vannkraftutbygging. Til sammen består verneplanene av 389 objekter, enkelte av betydelig størrelse.

Gjennom de siste tiårene har vannkraftbransjen opparbeidet seg betydelig erfaring med miljødesign og gode avbøtende tiltak. Sammen med utviklingen av ny teknologi fører dette til at det stadig åpnes nye muligheter for skånsom og bedre utnyttelse av disse vannkraftressursene, uten at det går på særlig bekostning av natur- og miljøhensyn. I de første verneplanene ble det ifølge NVE vektlagt å verne helhetlige vassdrag mot kraftutbygging. De enkelte elementene i vassdraget ble ikke utredet. I mange tilfeller ble landskapsopplevelse, friluftsinnteresser og urørthet vektlagt uten mer utfyllen-

de vurderinger. I de siste verneplanene ble det i større grad fokusert på verdien av ulike områder og elvestrekninger i vassdragene (jf. NVE: Verneplan for vassdrag). Dette betyr at grunnlaget for vernet er avveininger basert på kunnskap, kompetanse og tilgjengelig teknologi fra en annen tid.

Disse medlemmer mener det derfor er behov for å se på verneplanene på nytt med nye kriterier. Basert på ny kunnskap, kompetanse og teknologi mener disse medlemmer det er flere muligheter for skånsom utbygging kombinert med flomdempende tiltak, som vil gi økt kraftproduksjon og verdiskaping, samtidig som risikoen for naturskader reduseres.

Disse medlemmer viser til at kunnskap og ny teknologi gir muligheter for å ivareta natur- og miljøhensyn og samtidig legge til rette for verdiskaping i flere vassdrag. Magasinene gir stor fleksibilitet, noe som sikrer landet kraftreserver og øker muligheten for å redusere flommers skadepotensial. Denne fleksibiliteten har stor samfunnsøkonomisk verdi og stor verdi for kraftproduksjon. Den bidrar både til leveransetsikkerhet, flomsikring, til å dempe svingningene i kraftprisen og sørger for at forutsetningene om tilgang på ren, rimelig og rikelig med kraft ivaretas.

Intensivt regnvær om høsten, med ekstreme nedbørmengder på kort tid, inntreffer stadig oftere og er mer krevende å håndtere enn vårflommen. Det er ingen som overvåker vær-situasjonen så tett som aktørene i kraftbransjen, og disse kan på kort tid sette inn tiltak for å minske risiko og redusere konsekvenser av flomsituasjoner. Disse medlemmer mener det derfor er behov for å se på verneplanene på nytt og se på mulighetene for kraftutbygging basert på ny kunnskap, kompetanse og teknologi.

Om lag halvparten av produksjonskapasiteten ved vannkraftverkene er over 50 år og nærmer seg teknisk levealder. En oppgradering av eksisterende vannkraftverk i form av opprusting og utvidelse vil kunne gi en økt energiproduksjon og effekt, med begrensede naturinngrep. Disse medlemmer mener staten bør stimulere til slik oppgradering gjennom skattesystemet. Konesjonsprosessene innen vannkraften er for tidkrevende, og mye ressurser brukes på vilkårsrevisjoner av eksisterende norsk vannkraft. Sintef anslår at vannkraftproduksjonen i Norge vil reduseres med omtrent 3 TWh per år i gjennomsnitt, som resultat av nye miljørestriksjoner i vilkårsrevisjoner. Disse medlemmer mener man skal være varsom med å legge store begrensninger på eksisterende kraftverk, med mindre miljøverdiene overstiger tapet av kraft og fleksibilitet. Mindre fleksibilitet og reguleringsevne kan gi redusert forsyningssikkerhet og reduserte muligheter for flomdemping. En nedprioritering eller pausing av vilkårsrevisjoner til fordel for konesjonsbehandling av nye vann-

kraftprosjekter antas å kunne øke saksbehandlingskapasiteten.

Disse medlemmer ønsker både mindre og nye store vannkraftprosjekter velkommen, sammen med større flomdempende prosjekter som kombineres med kraftproduksjon. Det moderne Norge er bygget med vannkraft, og potensialet er langt fra uttømt.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fremme sak for Stortinget med en kartlegging av potensialet for vannkraft i Norge, med plan for oppgradering og utvidelse av eksisterende vannkraftverk, samt for realisering av potensialet for nye større og mindre vannkraftprosjekter.»

«Stortinget ber regjeringen se på kostnadsmodeller for nettilknytning og anleggsbidrag – hvor samfunnsøkonomiske hensyn som desentralisert kraftproduksjon og forsyningssikkerhet også vektlegges – med det formål å finne modeller som muliggjør flere vannkraftprosjekter.»

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Fremskrittspartiet fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen stille krav om økt saksbehandlingskapasitet, redusert saksbehandlingstid og enklere prosesser for vannkraftprosjekter hos NVE, instruere NVE til å prioritere nye vannkraftprosjekter, både små- og storkraft, samt prioritere ned eller sette på pause vilkårsrevisjoner, for mer effektive søknads- og konesjonsprosesser.»

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utrede en forutsigbar og forbedret skattemodell med rammevilkår som stimulerer til økte investeringer i vannkraft, deriblant også vurdere om heving av innslagspunktet for grunnrentebeskatning har potensial til å utløse økt kraftproduksjon i eksisterende og nye vannkraftverk.»

«Stortinget ber regjeringen fremskynde prosessen med å gjennomgå planer for vernede vassdrag og utrede muligheten for skånsom utbygging av kraftproduksjon, spesielt i sammenhenger hvor det kombineres med flomdempende tiltak.»

«Stortinget ber regjeringen tilrettelegge for at kraftselskaper skal ha mulighet til å søke om utbygging av vannkraft i vernede vassdrag hvor de har identifisert at

man kan øke produksjonen av kraft uten at det går på særlig bekostning av natur- og miljøhensyn.»

«Stortinget ber regjeringen heve grensen for kraftutbygging i sideelver til vernede vassdrag fra 1 MW, opp til 10 MW, slik at produksjonen er styrt av de reelle virkningene på verneverdiene, og slik at småkraften kan ha større flomdempende effekt.»

Komiteens medlemmer fra Venstre og Miljøpartiet De Grønne understreker at de økte strømprisene, som startet i 2021 og eskalerte i 2022, først skyldtes Russlands kutt i gassleveranser til Europa, deretter Russlands fullskala krig mot Ukraina og Europas påfølgende boikott av russisk gass. Disse medlemmer viser til at dette førte til rekordhøye gasspriser, noe som igjen drev opp strømprisene.

Disse medlemmer viser til at et velfungerende kraftmarked, der land utveksler strøm med hverandre, bidrar til mer effektiv bruk av energi og et mer fleksibelt kraftsystem. Disse medlemmer viser videre til at redusert kraftutveksling med Europa ikke bare gjør kraftsystemet mindre fleksibelt, men også gjør det vanskeligere for Norge å dra nytte av strøm produsert i andre land. Disse medlemmer påpeker at mer utveksling vil redusere behovet for nye naturinngrep og kraftutbygging i verdifulle naturområder, mens mindre utveksling vil øke dette behovet.

Disse medlemmer viser videre til at Europa nå gjennomfører en omfattende grønn omstilling, der økt utbygging av fornybar energi reduserer avhengigheten av importert fossil energi og bidrar til lavere strømpriser. Ifølge Statnetts kortsiktige markedsanalyse for 2024–2029 bygges det ut så mye utslippsfri kraft i Europa at kraftprisene kan nærme seg null eller lavere i over 30 pst. av tiden i 2029.

Disse medlemmer viser videre til at mellomlandsforbindelser er avgjørende for Norges forsynings-sikkerhet. Kraftutveksling med våre naboland har vært en bærebjelke i norsk energiforsyning i flere tiår. Disse medlemmer understreker at Norge har et værbasert kraftsystem som i tørrår er avhengig av å importere strøm. Vi importerer ikke bare kraft fra Europa i tørrår, men året rundt, time for time for å dekke etterspørselen. Disse medlemmer viser til at dette bidrar til billigere strøm i Norge. Å redusere mulighetene for kraftutveksling vil dermed gjøre kraftsystemet mer sårbart og bidra til å øke strømprisene.

Forslag fra mindretall

Forslag fra Senterpartiet, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen fremme sak for Stortinget med en kartlegging av potensialet for vannkraft i Norge, med plan for oppgradering og utvidelse av eksisterende vannkraftverk, samt for realisering av potensialet for nye større og mindre vannkraftprosjekter.

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen se på kostnadsmodeller for nettilknytning og anleggsbidrag – hvor samfunnsøkonomiske hensyn som desentralisert kraftproduksjon og forsyningsikkerhet også vektlegges – med det formål å finne modeller som muliggjør flere vannkraftprosjekter.

Forslag fra Senterpartiet og Fremskrittspartiet:

Forslag 3

Stortinget ber regjeringen stille krav om økt saksbehandlingskapasitet, redusert saksbehandlingstid og enklere prosesser for vannkraftprosjekter hos NVE, instruere NVE til å prioritere nye vannkraftprosjekter, både små- og storkraft, samt prioritere ned eller sette på pause vilkårsrevisjoner, for mer effektive søknads- og konsesjonsprosesser.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre og Miljøpartiet De Grønne:

Forslag 4

Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med et forslag om å ikke tillate kraftutbygging i verna vassdrag utover 1 MW.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti:

Forslag 5

Stortinget ber regjeringen vurdere å forenkle og tydeliggjøre skatter og avgifter for pumpekraftverk, slik at flere slike kraftverk kan realiseres.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Venstre:

Forslag 6

Stortinget ber regjeringa fremje ei sak for Stortinget med ei kartlegging av potensialet for oppgradering og utviding av eksisterande vasskraftverk, med målsetjing om betra miljø i dei aktuelle vassdraga.

Forslag fra Senterpartiet:

Forslag 7

Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en helhetlig gjennomgang av gjeldende

skatteregime for vannkraft, med mål om å styrke insentivene for kraftkommuner og kraftselskap til å gjennomføre nye vannkraftprosjekter.

Forslag frå Sosialistisk Venstreparti og Raudt:

Forslag 8

Stortinget ber regjeringa greie ut eit skattesystem for vasskraft der den nedre grensa for grunnrenteskatt blir erstatta med ein lineær reduksjon frå full skatt ved 15 MW til null skatt ved 0 MW. Utgreiinga skal særleg vurdere miljøkonsekvensane ved ei slik omlegging.

Forslag 9

Stortinget ber regjeringa greie ut å utvide heimfallsretten til å gjelde alle vasskraftverk over 0,5 MW.

Forslag fra Fremskrittspartiet:

Forslag 10

Stortinget ber regjeringa utrede en forutsigbar og forbedret skattemodell med rammevilkår som stimulerer til økte investeringer i vannkraft, deriblant også vurdere om heving av innslagspunktet for grunnrentebe-
skatning har potensial til å utløse økt kraftproduksjon i eksisterende og nye vannkraftverk.

Forslag 11

Stortinget ber regjeringa fremskynde prosessen med å gjennomgå planer for vernede vassdrag og utrede muligheten for skånsom utbygging av kraftproduksjon, spesielt i sammenhenger hvor det kombineres med flomdempende tiltak.

Forslag 12

Stortinget ber regjeringa tilrettelegge for at kraftselskaper skal ha mulighet til å søke om utbygging av vannkraft i vernede vassdrag hvor de har identifisert at man kan øke produksjonen av kraft uten at det går på særleg bekostning av natur- og miljøhensyn.

Forslag 13

Stortinget ber regjeringa heve grensen for kraftutbygging i sideelver til vernede vassdrag fra 1 MW opp til 10 MW, slik at produksjonen er styrt av de reelle virkningene på verneverdiene, og slik at småkraften kan ha større flomdempende effekt.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av medlemmene i komiteen fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og rår Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 8:40 S (2024–2025) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Erlend Wiborg, Morten Wold, Himanshu Gulati, Silje Hjemdal, Terje Halleland, Sylvi Listhaug, Bård Hoksrud, Hans Andreas Limi og Marius Arion Nilsen om mer vannkraft – grunnsteinen i Norges energiforsyning – vedtas ikke.

Oslo, i energi- og miljøkomiteen, den 25. mars 2025

Ingvild Kjerkol

leder

Lisa Marie Ness Klungland

ordfører

**DET KONGELIGE
ENERGIDEPARTEMENT**

Statsråden

Stortinget - Energi- og miljøkomiteen

0026 OSLO

Deres ref
th/ah

Vår ref
24/2475-

Dato
24.1.2025

Dokument 8:40 S (2024-2025) om mer vannkraft - grunnsteinen i Norges energiforsyning – vurderinger av forslag

Jeg viser til brev av 15. januar 2025 der det bes om vurderinger av forslag i Dokument 8:40 S (2024-2025) fra stortingsrepresentantene Erlend Wiborg, Morten Wold, Himanshu Gulati, Silje Hjemdal, Terje Halleland, Sylvi Listhaug, Bård Hoksrud, Hans Andreas Limi og Marius Arion Nilsen. Representantene fremmer følgende forslag:

- 1. Stortinget ber regjeringen fremme sak for Stortinget med en kartlegging av potensialet for vannkraft i Norge, med plan for oppgradering og utvidelse av eksisterende vannkraftverk, samt for realisering av potensialet for nye større og mindre vannkraftprosjekter.*

Bidraget fra vannkraften blir viktigere i takt med at andelen uregulerbar kraftproduksjon øker både i Norden og i andre europeiske land. Regjeringen er opptatt av å øke utbyggingen av vannkraft fremover for å styrke både effekt- og kraftbalansen innenlands.

En stor del av det realistiske vannkraftpotensialet i Norge er allerede bygget ut. Vannkraft står i dag for 88 pst. av den norske normalårsproduksjonen, tilsvarende om lag 137 TWh. Prosjekter for opprustning og utvidelse (O/U) er viktig for å videreutvikle vannkraften i tråd med behovene i kraftsystemet. Det er nå en økende interesse for O/U-prosjekter, og NVE hadde til aktiv behandling saker om O/U tilsvarende 1635 MW per tredje kvartal 2024. Økt effekt i vannkraftverkene vil styrke vannkraftens reguleringsevne. Dette er spesielt viktig med økende andel variabel fornybar energi, en utvikling som bidrar til at kraftprisene vil variere mer enn tidligere. Dette øker lønnsomheten av å gjøre effektoppgraderinger. Jeg forventer derfor at det vil komme flere effektprosjekter fremover.

Vannkraftbransjen har god oversikt over vassdragene og potensialet. Å kartlegge og planlegge for konkrete prosjekter er utbyggere sin rolle. Dette sikrer at de beste og mest lønnsomme prosjektene blir realisert først.

Anslagene for nyttbar vannkraft er situasjons- og tidsavhengig. Faktorer som teknologiutvikling, økonomi og vurdering av ulike samfunnshensyn kan endre vurderingen av potensialet. NVE gjorde den siste oppdateringen av vannkraftpotensialet i 2020. Kartleggingen ble utført med utgangspunkt i en øvre investeringsgrense på 5 kr/kWh og med kostnadsnivå per 2020. Jeg har bedt NVE om gjøre en ny oppdatering av det teknisk-økonomiske potensialet for både stor vannkraft og småkraft.

Jeg vil også minne om at det er mange vannkraftprosjekter som allerede har fått konsesjon. Det var per tredje kvartal 2024 308 vannkraftprosjekter, tilsvarende om lag 3,5 TWh i årlig produksjon, som har fått endelig tillatelse, men som ikke er ferdigstilt. Av disse var 72 prosjekter, tilsvarende en produksjon på drøyt 1 TWh, under bygging.

Jeg anbefaler at Stortinget ikke ber regjeringen gjennomføre forslaget.

- 2. Stortinget ber regjeringen utrede en forutsigbar og forbedret skattemodell med rammevilkår som stimulerer til økte investeringer i vannkraft, deriblant også vurdere om heving av innslagspunktet for grunnrentebeskatning har potensial til å utløse økt kraftproduksjon i eksisterende og nye vannkraftverk.*

Forslag 2 i representantforslaget ligger under finansministerens ansvarsområde. Finansministerens svar følger:

«Skattevilkårenes virkning på investeringsinsentiver er vurdert flere ganger de seneste årene. Solberg-regjeringen oppnevnte i juni 2018 et ekspertutvalg for å vurdere helheten i vannkraftbeskatningen. Hovedoppgaven til utvalget var å vurdere om vannkraftbeskatningen hindret gjennomføring av samfunnsøkonomisk lønnsomme tiltak.

I NOU 2019:16 foreslo utvalget endringer i vannkraftbeskatningen for å styrke selskapene insentiv til å gjennomføre samfunnsøkonomisk lønnsomme investeringer. Utvalgets hovedforslag var en omlegging der bruttoavgifter (konsesjonskraft, konsesjonsavgift og eiendomsskatt) avvikles eller reduseres samtidig som ønsket fordeling av kraftinntekter til kommuner sikres gjennom egne ordninger for inntektsfordeling. Utvalget foreslo også å redusere nedre grense i grunnrenteskatten fra 10 000 kVA til 1 500 kVA, for å redusere uheldige skatteinsentiver.

Solberg-regjeringen varslet i etterkant at nedre grense ville videreføres på 10 000 kVA og at de etter høringen ikke ville gå videre med utvalgets forslag. I statsbudsjettet for 2021, jf. Prop. 1 LS (2020-2021), foreslo Solberg-regjeringen å legge om grunnrenteskatten til kontantstrømskatt. Umiddelbar utgiftsføring for nye investeringer gjorde det helt tydelig at

grunnrenteskatten fungerte nøytralt, slik at lønnsomme investeringer kunne gjennomføres. Diskusjonen av verdsetting og riktig friinntektsrente i grunnrenteskatten falt da bort.

Energisituasjonen høsten 2021, med svært høye kraftpriser i deler av Sør-Norge, aktualiserte spørsmålet om hvor mye av grunnrenten i vannkraftproduksjon som bør tilfalle fellesskapet. Derfor foreslo regjeringen i 2023-budsjettet, jf. Prop. 1 LS (2022-2023), å øke effektiv grunnrenteskattesats til 45 pst. med virkning fra inntektsåret 2022. En varig økning i grunnrenteskattesatsen vil gi økte inntekter på statsbudsjettet i mange år fremover. En nøytral grunnrenteskatt svekker ikke selskapenes investeringsinsentiver.

Inntektene fra nøytralt utformede grunnrenteskatter bidrar til å holde de samlede kostnadene ved beskatning nede. I et vekstvennlig skattesystem er derfor slike skatter særlig godt egnet.

Stabile og forutsigbare rammevilkår er særlig viktig for en langsiktig, kapitalintensiv næring som vannkraftproduksjon.»

Jeg anbefaler at Stortinget ikke ber regjeringen gjennomføre forslaget.

- 3. Stortinget ber regjeringen se på kostnadsmodeller for nettilknytning og anleggsbidrag – hvor samfunnsøkonomiske hensyn som desentralisert kraftproduksjon og forsyningssikkerhet også vektlegges – med formål om å finne modeller som muliggjør flere vannkraftprosjekter.*

Kraftproduksjonen i Norge er i stor grad desentralisert og må kobles mot strømkundene gjennom overføringsnett. Etter energiloven har nettselskapene plikt til å tilknytte nye anlegg for kraftproduksjon. Dersom det ikke er driftsmessig forsvarlig å tilknytte produksjonsanlegget, skal nettselskapet uten ugrunnet opphold utrede, omsøke og gjennomføre nødvendige nettinvesteringer. Plikten til å gi tilknytning forutsetter at produsenten er villig til å betale relevante tariff, herunder anleggsbidrag når dette er aktuelt.

Nettselskapene plikter å kreve anleggsbidrag når en produsent, gjennom å be om tilknytning eller økt kapasitet i nettet, utløser nettinvesteringer. Anleggsbidraget beregnes som en forholdsmessig andel av kostnadsgrunnlaget for den aktuelle investeringen. Anleggsbidraget er et prissignal til kraftprodusenten om hva dennes aktivitet vil påføre samfunnet av investeringskostnader i nettet og kraftprodusenten må ta hensyn til denne kostnaden i sin investeringsbeslutning.

Det følger av energilovens formålsparagraf at produksjon, overføring og fordeling av energi skal foregå på en samfunnsmessig rasjonell måte, herunder skal det tas hensyn til allmenne og private interesser som blir berørt. Tiltak som gis konsesjon skal være samfunnsmessig rasjonelle. Det legges vekt på forsyningssikkerhet i konsesjonsbehandlingen der det er relevant. For at det skal være rasjonelt å etablere et nytt produksjonsanlegg, må de samlede

nyttevirkningene fra produksjonsanlegget og ev. nettinvesteringer overstige de samlede kostnadene. NVE kan gi dispensasjon fra tilknytningsplikten for produksjon dersom tiltaket ikke er samfunnsmessig rasjonelt. Produsentens villighet til å betale anleggsbidrag kan være med på å avdekke om det samlede tiltaket er lønnsomt.

Jeg er svært opptatt av at det etableres mer regulerbar vannkraftproduksjon i Norge. Samtidig er jeg opptatt av at prosjekter som etableres må være samfunnsmessig rasjonelle. Det er først og fremst konsesjonsbehandlingen som skal ivareta dette, men også anleggsbidrag gir viktig informasjon i de tilfeller hvor produsenten utløser nettinvesteringer. Vi står nå overfor en periode hvor det skal investeres mye i det norske strømmettet. Dette vil medføre at nettleia vil øke. I en slik situasjon mener jeg det ekstra viktig at vi legger til rette for at vi gjennomfører de riktige nettinvesteringene til riktig tid. Dersom nettselskapenes mulighet til å kreve anleggsbidrag fra kraftprodusenter faller bort eller reduseres, vil investeringskostnadene i nettet i sin helhet måtte dekkes over den ordinære nettleia, noe som vil øke nettleia til husholdninger og norske bedrifter.

Jeg anbefaler at Stortinget ikke ber regjeringen gjennomføre forslaget.

- 4. Stortinget ber regjeringen stille krav om økt saksbehandlingskapasitet, redusert saksbehandlingstid og enklere prosesser for vannkraftprosjekter hos NVE, instruere NVE til å prioritere nye vannkraftprosjekter, både små- og storkraft, samt prioritere ned eller sette på pause vilkårsrevisjoner, for mer effektive søknads- og konsesjonsprosesser.*

Det har vært et stort behov for å øke kapasiteten til saksbehandling av energisaker. Regjeringen har derfor prioritert dette i statsbudsjettet og gjennomført en historisk satsing på stillinger i NVE innen energiområdet. Saksbehandlingskapasiteten har som en følge av dette økt vesentlig siden 2022. Det er gjort samtidig som det har skjedd mye innenfor energifeltet. I årene frem mot 2022 var NVEs kapasitet til konsesjonsbehandling av vann- og vindkraft lav, som følge av stans i behandling av vindkraftkonsesjoner og få søknader om ny vannkraftproduksjon. NVE hadde heller ingen søknader om solkraftproduksjon, og da heller ikke et fagmiljø til å behandle solkraftverk. NVE hadde heller ikke et fagmiljø innenfor havvind. Alle disse fagmiljøene bygges nå opp. Dette gjøres i takt med økt satsing på havvind, økt interesse for solkraftutbygging, gjenåpning av behandling av vindkraftsaker, kraftløftet i Finnmark og økt interesse for vannkraftprosjekter som tidligere ble ansett som ulønnsomme.

Videre har det blitt satset på en mer digitalisert og effektiv konsesjonsbehandling. Dette har særlig vist seg i raskere konsesjonsbehandling av nettsaker. På produksjonssiden har regjeringen prioritert anlegg som bidrar med betydelig produksjon eller fleksibilitet i kraftsystemet. NVE tar derfor fortløpende søknader om store vannkraftprosjekter som kan gi vesentlig ny produksjon og effekt til behandling. Andre saker, slik som småkraft, skal også behandles innen rimelig tid. Innen småkraft (1-10 MW) er det flere ulike typer saker i NVE, slik som søknad om utsatt byggefrist og saker som tidligere har blitt behandlet av både NVE

og Energidepartementet. NVE ferdigbehandlet blant annet om lag 20 småkraftsaker i de tre første kvartalene i 2024.

Vilkårsrevisjoner er en viktig mulighet til å rette opp skader og ulemper som har oppstått som følge av eldre vannkraftreguleringer. Vilkårsrevisjoner innebærer å gjøre en samfunnsmessig avveining av gevinstene ved miljøforbedringer mot de samfunnsmessige kostnadene, først og fremst knyttet til redusert fornybar og regulerbar kraftproduksjon.

Gjennomføring av vilkårsrevisjoner er også viktig for samfunnsaksepten knyttet til vannkraften. Samtidig er verdien av regulerbar kraft svært høy. I gjennomførte revisjonssaker i Norge er det et relativt lavt samlet krafttap.

Regjeringen vil videreutvikle vannkraften framover, samtidig som det må gjennomføres avgjørende miljøforbedringer for arter og natur som er særlig sårbare og truet. Derfor er regjeringen opptatt av å bedre miljøforholdene i de eldre regulerte vassdragene og å nå miljømålene som er satt i vannforvaltningsplanene etter EUs vanndirektiv.

Jeg anbefaler at Stortinget ikke ber regjeringen om å gjennomføre forslaget.

- 5. Stortinget ber regjeringen fremskynde prosessen med å gjennomgå planer for vernede vassdrag og utrede muligheten for skånsom utbygging av kraftproduksjon, spesielt i sammenhenger hvor det kombineres med flomdempende tiltak.*

NVE har initiert et arbeid for å gjennomgå de vernede vassdragene. Et fireårig prosjekt skal gjennomføres av Norsk institutt for naturforskning (NINA). Hensikten med dette prosjektet er ikke å vurdere potensial for ny utbygging, men å vurdere om vassdragsvernet har fungert etter hensikten når det gjelder andre inngrep enn vannkraftutbygging. Et viktig kriterium for vernet i mange vassdrag er uberørt natur. Forskerne skal utarbeide en metode for å kunne måle omfanget av inngrep som er gjort i vernede vassdrag samt kartlegge status på verneverdiene. Det skal også gis en evaluering av forvaltningen av vernede vassdrag.

I forbindelse med behandlingen av Meld. St. 25 (2015-2016) *Kraft til endring – Energipolitikken mot 2030*, jf. Innst. 401 S (2015-2016), sluttet Stortinget seg til at vassdragsvernet i hovedsak skal ligge fast, og at kraftutbygging bare kan vurderes i de tilfellene der flomdemping er formålet. En samlet energi- og miljøkomité uttalte at «kraftutbygging over 1 MW i vernede vassdrag skal forelegges Stortinget og kun vurderes i de tilfeller der andre flomdempende tiltak er utprøvd, liv og helse står på spill og verneverdiene ikke vil påvirkes nevneverdig». I Meld. St. 27 (2023-2024) *Tryggare framtid – førebudd på flaum og skred* har regjeringen foreslått at kraftutbygging i vernede vassdrag skal kunne vurderes der andre flomdempende tiltak ikke er nok, det er et vesentlig potensial for flomdemping og verneverdiene ikke vil bli påvirket nevneverdig.

Jeg mener det er viktig at forvaltningen bruker ressursene sine der det mest effektivt kan legges til rette for ny produksjon. Jeg prioriterer derfor konsesjonsbehandling høyt. Jeg

mener likevel det er fornuftig å bruke noen ressurser i forvaltningen på å vurdere potensialet for skånsom utbygging i vernede vassdrag, særlig der samfunnsnyttene i form av flomdemping er stor. Dette er problemstillinger vi arbeider med.

Det er imidlertid kraftselskapene som kjenner vassdragene og som er best egnet til å identifisere potensielle kraftutbygginger som gir vesentlig flomdemping i vernede vassdrag.

Jeg anbefaler at Stortinget ikke ber regjeringen om å gjennomføre forslaget.

- 6. Stortinget ber regjeringen tilrettelegge for at kraftselskaper skal ha mulighet til å søke om utbygging av vannkraft i vernede vassdrag hvor de har identifisert at man kan øke produksjonen av kraft uten at det går på særlig bekostning av natur- og miljøhensyn.*

Jeg mener at vi både skal bevare og utvikle vannkraften videre. Den gir grunnlag for verdiskapning og nye næringer, bidrar til kraftkrevende industri, gir grunnlag for økt elektrifisering, gir inntekter til stat og kommuner og har en flomdempende effekt.

Samtidig er det viktig å bevare et representativt utvalg av den norske vassdragsnaturen. I verneplanene er det spesielt lagt vekt på å sikre vassdrag med urørthet, store landskaps- og friluftslivsverdier, men også verdien for vilt, fisk og naturvern er tatt med i vurderingen.

I dag utvikles mer skånsomme og effektive vannkraftprosjekter enn tidligere. Det er likevel ikke mulig å bygge ut ny vannkraft uten at det gjøres naturinngrep. Kraftutbygging vil, enten det er tale om helt ny utbygging eller nye overføringer til eksisterende anlegg, medføre miljøulemper. Større utbygginger av regulerbar kraft vil innebære etablering av reguleringsmagasin. Reguleringssoner, tørrlegging, redusert vannføring, varierende vannføring, landskapsmessige virkninger, negative virkninger for friluftsliv og ferdsel osv. er vanlige virkninger av ny kraftutbygging.

Stortingets vernevedtak er forankret i vannressursloven og innebærer et forbud mot å gi konsesjon til vannkraft over 1 MW. Regjeringen har foreslått en avgrenset åpning for å kunne konsesjonsbehandle vannkraftprosjekter der andre flomdempende tiltak ikke er nok, det er et vesentlig potensial for flomdemping og verneverdiene ikke vil bli påvirket nevneverdig. Stortinget vil måtte samtykke til konsesjonsbehandling i hver enkelt utbyggingssak over 1 MW i verna vassdrag.

Det har vært relativt liten interesse blant utbyggere for å bygge vannkraftverk i vernede vassdrag, også for kraftverk under 1 MW. Dette er trolig grunnet både i viktige verneverdier og manglende lønnsomhet i slike prosjekter.

Jeg anbefaler at Stortinget ikke ber regjeringen om å gjennomføre forslaget.

- 7. Stortinget ber regjeringen heve grensen for kraftutbygging i sideelver til vernede vassdrag fra 1 MW, opp til 10 MW, slik at produksjonen er styrt av de reelle*

virkningene på verneverdiene, og slik at småkraften kan ha større flomdempende effekt.

Jeg vil påpeke at småkraftverk generelt ikke har en særlig flomdempende effekt. For å dempe flom kreves det magasiner av en viss størrelse som kan holde tilbake betydelige mengder vann. Småkraftverk har normalt ikke magasiner som er egnet for flomdemping. De aller fleste småkraftverk har ikke reguleringer og produserer på den vannføringen som til enhver tid er tilgjengelig i elven.

Som påpekt i mitt svar til forslag 6 har det vært relativt liten interesse blant utbyggere for å bygge vannkraftverk i vernede vassdrag, også for kraftverk under 1 MW. Vassdragene som er vernet gjelder hele nedbørfeltet. Sideelvene kan være vel så viktige som hovedelven for verneverdiene. Å legge opp til å bygge ut sideelvene vil derfor i stor grad undergrave hensikten med vassdragsvernet.

Jeg anbefaler at Stortinget ikke ber regjeringen om å gjennomføre forslaget.

Med hilsen

Terje Aasland

